

การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของการสร้างอาสาสมัครอย่างยั่งยืนเพื่อยกระดับผลกระทบด้านงานพัฒนา

- องค์กรรับผิดชอบ
- มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
 - มูลนิธิกระจกเงา
 - VSO Asia Pacific

รายชื่อวิทยากร

1. นางณัฐฉวี แวดแมน (นัท) Regional Youth Specialist – VSO Asia Pacific
2. นางสาวกรวิภา ก้อนแก้ว (เก้ง) มูลนิธิกระจกเงา
3. นางกรรณิการ์ ควราชจร(ตีป) มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม

ผู้ดำเนินรายการ อ.ธีรพล เต็มอุดม (หนู่ม) ธนาคารจิตอาสา

รูปแบบในการดำเนินงานการประชุม

การประชุมและเสวนาในเรื่องของจิตอาสา

สรุปรายละเอียดการประชุม

เริ่มเสวนาย่อยด้วยการบรรยายของคุณกรรณิการ์ ควราชจร มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ได้กล่าวถึงในหัวข้อเสวนานี้คือ จะต้องทำให้เห็นถึงสิ่งสำคัญอยู่ 3 เรื่องก่อน ได้แก่ วิถีคิด (Mindset) , การสร้างอาสาสมัครอย่างยั่งยืน และการยกระดับผลกระทบของการพัฒนา ดังนี้

- **วิถีคิด (Mindset)** เป็นสิ่งนำทางในการทำงานซึ่ง คุณกรรณิการ์ ได้รวบรวมและทบทวนวิถีคิดทำให้ได้ตนเองเรียนรู้มากขึ้นหรือทบทวนมากขึ้น อย่างเช่น ทุกคนคือกุญแจสำคัญของ การแก้ปัญหาสังคมในโลกนี้ การเติบโตของจิตอาสาต้องได้รับการบ่มเพาะ, การวิเคราะห์ปัญหา มองเห็นเราเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา เห็นความเชื่อมโยงกับสังคม นำไปสู่ความตระหนัก ความรับผิดชอบ, การได้คิด ลงมือปฏิบัติ ถอดบทเรียน เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ ความไว้วางใจ เป็นหัวใจการทำงานร่วมกันให้บรรลุผล การลงมือทำ เห็นผล ช่วยให้เกิดแรงที่จะทำต่อไป เป็นต้น
- **การสร้างความยั่งยืน** คุณกรรณิการ์ ได้ตั้งคำถามไว้คือ ความยั่งยืนอยู่ที่ไหนและการสร้างอาสาสมัครเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงสร้างให้เกิดที่ไหน คำตอบของวิทยากรสำหรับคำถามนี้นั้นคือ ความยั่งยืนอยู่ที่ใจของคนที่จะทำเพราะในการทำงานจะเกิดปัญหาจะเข้ามาเสมอถ้าใจไม่ยอมแพ้ ก็สามารถที่จะสร้างความยั่งยืนได้

- **การยกระดับผลกระทบของการพัฒนา** แก้ปัญหาได้จริงและกว้างขวาง ประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือ การสร้างความร่วมมือ ขบวนการและเครือข่าย

เข้าสู่ประเด็นของ**จุดเปลี่ยน**ในการทำงานอาสาสมัคร เกิดขึ้นในช่วงที่ได้มีการทำอาสาสมัครนักศึกษาในชุมชนในการเข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านที่ถูกรังแกจากเรื่องสิทธิต่างๆ เช่น การไปบุกกุ๊กที่ดินเพื่อทำกิน เรื่องสัญชาติ เป็นต้น จากเดิมมีเพียงอาสาสมัครนักศึกษาสังคม ทางองค์กรได้ให้ประเด็นสำคัญคือ วิเคราะห์ปัญหา การสรุปบทเรียนและดูช่วงจังหวะในการเรียนรู้ จึงนำมาสู่ก่อตั้งอาสาสมัครกฎหมายสิทธิมนุษยชนขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่ได้กล่าวมา แต่มีปัญหาคืออาสาสมัครกฎหมายที่น้อยและนักกฎหมายที่จบมาไม่ได้มีความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งการเรียนรู้เป็นจริงเป็นสิ่งสำคัญมาก จึงนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง ริเริ่มอาสาสมัครกฎหมายที่จะได้เรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคม แต่ด้วยวิชาชีพนักกฎหมาย มีภาระในด้านวิชาชีพมากมาย จนทำให้งานอาสาสมัครเต็มเวลาเหลือเพียง 1 ปี งานอาสาที่ได้จัดตั้งนี้ได้ส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน คือมีนักกฎหมายที่เชี่ยวชาญทั้งสิทธิ และเข้าใจปัญหาสังคมมากขึ้น ทางองค์กรยังเชื่อว่านักกฎหมายเหล่านี้ยังคงได้ติดตามหรือทำงาน อยู่ตลอดหลังจากที่ได้ผ่านงานอาสาสมัครแล้วก็ตาม บทเรียนที่ได้ขององค์กรก็คือ การยึดการสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้คือ การวิเคราะห์สังคม การเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติงาน การสรุปบทเรียน ชีวิตจิตใจ การเติบโตด้านในหัวใจ การสร้างกลุ่มกัลยาณมิตร(เป็นสิ่งจูงใจให้คนมาทำงานอาสาสมัคร) นอกจากนั้นแล้วการทำงานกับองค์กรให้เห็นประเด็นร่วมคือการสร้างคนหนุ่มสาวเพื่อการสร้างคนมาร่วมแก้ปัญหาสังคม **ไม่ใช่อาสาสมัครเป็นแรงงานราคาถูก**(ทำให้เมื่อจบงานอาสาแล้วเขาเหล่านั้นอยากที่จะทำงานอาสาต่อไป) สิ่งสุดท้ายคือการนำอริยสัจสี่มาช่วยออกแบบในการทำงาน และใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่จะสามารถทำให้งานอาสาสมัครมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ คำทิ้งท้ายในการเสวนาของคุณกรรณิการ์ กล่าวว่ายอมรับในความล้มเหลวเป็นสิ่งที่ตนเองทำ ความล้มเหลวเป็นบทเรียนที่ต้องเรียนรู้ และทำให้เราก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นเมื่อเราได้ทบทวน แก้ไขและพัฒนา

ต่อมาคุณณัฐฉวี แวดแมน จาก VSO ให้ความสำคัญกับบริบทของเยาวชนในการพัฒนา ข้อมูลที่วิทยากรได้ให้เกี่ยวกับบริบทที่น่าสนใจคือประชากรที่เป็นเยาวชนมีจำนวน 1.8 พันล้านคนทั่วโลก เติบโตเร็วในประเทศด้อยพัฒนาในประชากรที่เป็นเยาวชนทั้งหมดเป็นเพศหญิง(ในเอเชียได้ยังมีความเหลื่อมล้ำทางด้านเพศมาก)ที่มีความต้องการที่เป็นพิเศษ ความท้าทายและอุปสรรคและต้องการแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตทั้งหมด 600 ล้านคน และปัญหาที่เกิดขึ้นของเยาวชนในโลกที่สำคัญคือการถูกจ้างงานที่น้อยลงของเยาวชน ดังนั้นจึงต้องทบทวนบทเรียนเกี่ยวกับบทบาทของเยาวชนว่าจะทำอะไรบ้างและอยู่ในระดับไหนของเยาวชนใน 38 ประเทศทั่วโลกและเกิดผลกระทบอย่างยั่งยืนหรือไม่ สิ่งที่ทางองค์กรได้**เรียนรู้** คือการเพิ่มบทบาทของเยาวชนในงานอาสาสมัครเพราะว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น คนที่รู้ดีที่สุดคือคนที่เป็เจ้าของปัญหาเอง ถ้าปัญหาเกิดในชุมชนของกลุ่มเหล่านั้นพวกเขาควรจะรับรู้และร่วมคิดในการแก้ปัญหาและพัฒนา ต่อมา จะพูดถึงบทบาทให้เขามาเล่าปัญหาแล้วร่วมกันกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของแต่ละประเทศ ควรให้พื้นที่กับเยาวชนทุกๆกลุ่มมีบทบาทกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เหล่านี้ เพราะว่าจุดเด่นเยาวชนคือการเรียนรู้เร็ว จึงควรใช้จุดเด่นนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนั้นใช้ประโยชน์ในการเชื่อมต่อเครือข่ายเยาวชนในระดับต่างๆ เพราะว่าการทำงานที่

เขาวชนอยู่ด้วยกัน เขาสามารถสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดี นำความรู้ความสารถเขาไปสอนพวกเขา
พอ และการเชื่อมต่อนั้นช่วยเพิ่มศักยภาพและพลังมากขึ้น **สิ่งสำคัญ**ของบริบทเขาวชน คือถ้าให้เค้าเห็นคุณค่าในตัวเอง
มากเท่าใดเขาจะแสดงศักยภาพได้ออกมาได้มากเท่านั้น สุดท้ายคือ การทำงานกับกลุ่มเขาวชนในการสืบค้น หาหลักฐาน
และผลที่ได้รับที่ได้รับจากการดำเนินงาน กล่าวคือ บางครั้งในการทำงานอาสาจะใช้สันนิษฐานขององค์กรเป็นตัวตั้ง ดังนั้น
จำเป็นต้องทดสอบ ถ้ามองในกลุ่มเขาวชน เมือง ชนบท ที่แตกต่างกัน ต้องหาข้อผลว่ากลุ่มใดบ้างได้รับผลกระทบ ด้าน
บวกหรือลบจากสิ่งที่องค์กรทำ สุดท้ายแล้วเขาวชนคือปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและ VSO เชื่อว่าการสร้างพื้นฐานของ
การมีส่วนร่วมที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายตามแนวคิดของการพัฒนาแบบ
ยั่งยืนได้อย่างแน่นอน

วิทยากรคนสุดท้ายก็คือกรวิกา ก้อนแก้ว มูลนิธิกระจกเงา จุดเริ่มต้นของงานอาสาสมัครเกิดขึ้นที่เชียงใหม่ เนื่อง
ด้วยมีงานที่ต้องจัดการมากแต่คนไม่พอจึงอยากที่จะให้คนมาช่วย จึงได้กลุ่มนักศึกษาเข้ามาช่วยเหลือแต่**จุดเปลี่ยน** ก็คือ
เมื่อมีนักศึกษามาช่วยงานจะมีปัญหาด้านการจัดการ จึงต้องคิดหรือออกแบบงานที่ต้องให้องค์กรได้งานและคนที่มาทำได้
เรียนรู้ ทางองค์กรจึง รับรู้ประเด็นปัญหา วิเคราะห์ออกมาให้ออกแก้ไขให้ได้ตามเป้าหมาย จุดเด่นของงานอาสาสมัครของ
มูลนิธิกระจกเงาจะวิเคราะห์ตั้งแต่ชื่อ อย่างเช่นอาสาจัดเต็มที่ใช้ชื่อนี้ เพราะต้องทำงานหนักซึ่งการตั้งชื่อก็สามารถทำให้
เป็นการเบิกทางทำอะไรให้คนเข้ามาเข้าร่วมทำงาน

จากการทำงานทำให้เกิดการตั้งคำถามต่างๆ ว่าประเด็นปัญหาต่างๆมีกลไกการเชื่อมโยงอยู่ตรงไหน รับอาสาสมัคร
อาสาจะอยู่ตรงไหนของอาสานั้น ซึ่งต้องวิเคราะห์และเชื่อมโยงให้ได้ พอได้แล้วออกแบบงานให้เหมาะสมและจะเอา
เครื่องมือไหนให้อาสาสมัครทำ สุดท้ายก็คือการบูรณาการคนกับงานให้เหมาะสมที่สุดสามารถแบ่งเป็นสองส่วนด้วยกันคือ
จัดการอาสาอย่างไร เพราะว่าอาสาไม่ใช่แรงงานราคาถูก เราควรใส่คุณค่าให้เขาเหล่านั้น และเชื่อมโยงสิ่งที่เขาทำและ
เป้าหมายสุดท้ายให้ได้และเขาจะได้รับอะไรบ้าง อีกสิ่งสำคัญคืออาสาสมัครแต่ละคนมีความคิดและการกระทำที่ต่างกัน
ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นต้องมาถอดบทเรียนและทบทวนเพื่อพัฒนางานอาสาสมัครต่อไป

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะแบ่งเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือผลต่อองค์กร องค์กรจะได้งาน เช่น โครงการอ่านสร้างชาติเป็น
โครงการส่งเสริมการอ่านชุมชน ผ่านการนำตู้เย็นที่เสียแล้วมาทำใหม่ให้ดูดีและคัดแยกหนังสือใส่ในตู้เย็นเปรียบเสมือน
ห้องสมุดเคลื่อนที่ นอกจากนั้นยังมีโครงการอื่นๆก็คือโครงการโรงพยาบาลมีความสุข มีการแต่งตั้งตัวเป็นตัวการ์ตูนไม่ให้
เด็กๆที่อยู่ในโรงพยาบาลไม่เบื่อและมีกำลังใจ ความสุขที่ได้เห็น ด้านที่สองคือได้ความคิดใหม่ เช่น โครงการของศูนย์
ข้อมูลคนหาย รณรงค์คนหายหน้าเหมือนได้มีองค์กรภายนอกได้มาช่วยทำและคิดให้ จากที่กล่าวมานั้นพบว่าถ้าปัญหา
ชัดเจน คนก็สามารถที่จะเข้ามาช่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านทรัพยากร ได้ทรัพยากรมาจากอาสาสมัคร เช่น
โครงการ FOOD AND FRIEND มีรถหมุนมาจากนักธุรกิจบริจาคเงินให้เพื่อเป็นโรงงาน จะพบว่าคนมีทรัพยากรแล้วมา
ออกแบบให้ก็เหมือนการเชื่อเชิญเขาเหล่านั้นมาทำงานด้วยกันซึ่งกระจกเงาไม่ได้ทำงานโดดเดี่ยว ต่อมาเป็นโครงการ
ผู้ป่วยข้างถนน องค์กรได้สำรวจแล้วเจอปัญหาในการเข้าหาคนเหล่านั้น ต้องอาศัยการมีคนเยอะไปพูดคุยนำอาหารไปให้
พาไปอาบน้ำ จากงานนี้ได้เรียนรู้ว่างานอาสาไม่จำเป็นต้องซับซ้อนเกินไปเน้นสามารถใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพ ควร

เริ่มจากกลุ่มเล็กหรือการรองไปทำก่อน เชื่อว่าทุกคนมีใจในการที่จะอยากอาสาแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร ต้องอาศัยคนที่เรานำพาเราไป ด้านต่อไป คือกองกำลัง งานอาสาสมัครคือการระดมพลังกัน เช่น ตอนภัยพิบัติเราจะต้องรวมพลังกันเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย งานอาสาเหล่านี้จะเปิดทางให้คนช่วยมาลงทำ พวกเขาจะเป็นกำลังช่วยแก้ไขเล็กน้อยในชุมชนตัวเองและมองเชื่อมตัวเองได้ในศักยภาพตนเองกับชุมชนได้ว่าเป็นอย่างไร ข้อคิดทิ้งท้ายก็คือบางครั้งรับอาสาสมัครมาก็เหมือนภาวะ แต่ถ้าเราเปลี่ยนภาวะให้เป็นพลัง นำพลังไปขับเคลื่อนปัญหาในการแก้ปัญหาจะเกิดความยั่งยืนในสังคมได้

ข้อคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม

1.คำถามของกระเจงกา การเข้าผู้ป่วยข้างถนน มีวิธีการพูดอย่างไร

ตอบ ใช้การการเข้าไปหาหม่มากและดูท่าที แนะนำตัวเองก่อนพยายามถามและเปลี่ยนคำถาม ถ้ายังไม่มีการตอบสนองก็เน้นการไปหาเขาบ่อยๆ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนางาน

ไม่มีการเสนอแนะในห้องประชุมแต่ไม่ทราบมีการเสนอแนะในประเมินหรือไม่รอบกวนเติมให้หน่อยนะครับถ้ามี